

Вболівачи за долю праотчої землі та долю України, автори ніби вголос розмірковують разом з читачами: «Необхідно залишити помилки минулого і сміливо дивитися й будувати майбутнє зараз. Не потрібно витратити дорогий час на спогади й споглядання минулого», якщо немає «бажання виокремити з нього уроків для себе». Золоті слова. Вчасні. Хай би почув та зрозумів їх бодай кожен з нас, іллінчан.

В згаданих монографіях знайдуть багато актуального, цінного та цікавого не тільки науковці та краєзнавці – вони розраховані на широке коло читачів. Ці праці зацікавлюють, хвилюють, звать до роздумів та дій. Віриться, що їх достойно оцінять не тільки сучасні, а й майбутні покоління кальничан та подолян.

Десятки примірників вище згаданих та інших своїх праць (друкуються за власний кошт авторів) автори подарували своїм землякам, обласній, районній, Кальницькій сільській та шкільній бібліотекам. Вибрані інтернет-ресурси електронних версій їх праць: Сторінка Г. Казьмирчука в соцмережі – <https://univ-kiev.academia.edu/ГригорійКазьмирчук>; Село Кальник та Кальницький козацький полк – www.kalnik-nash.vn.ua/.

* * *

Такого високого рівня наукові дослідження (монографії) історії Кальника, краю Присоб'я та Кальницького полку, як представлені праці Г. Казьмирчука, М. Казьмирчук та Я. Рябцевої, є першими та поки що єдиними в Україні. Це **безцінний дар, з любов'ю та пошаною піднесений авторами землі своїх пращурів та усім землякам.** Доземний уклін їм за це та щирі побажання здоров'я й нових успішних наукових пошуків! Кальник та Іллінеччина пишається ними!

* * *

Пропозиція від авторів монографії та автора публікації. Перша писемна згадка про Кальник, як наголошують автори монографії – 1448 р. Тож, можливо, наступного року ми, мешканці краю Присоб'я та їх земляки, святкуючи День Українського Козацтва, відсвяткуємо і 570-річчя сивочолого Кальника – історичної та сучасної полкової козацької столиці?! І, таким чином, започаткуємо традицію відзначати тепло, по-родинному, ювілейні дати його другого народження!

Можливо, в рамках підготовки та проведення такого свята потрібно подумати про те, щоб, на унікальній будівлі-курені Івана Богуна в Кальнику – історичній пам'ятці XVII ст. (хоч дещо змінений її мешканцями) була встановлена меморіальна дошка. Або, принаймні, біля підніжжя приватної садиби, де стоїть курінь, було встановлено меморіальний знак (автор публ. звертався до сучасного власника садиби та інших кальничан з пропозицією встановити меморіальну дошку на цій історичній пам'ятці). **Щиро просимо господаря садиби, шановного Павла Івановича Паламарчука, дати згоду на це** – в ім'я вшанування пам'яті соратника Богдана Хмельницького, великого полководця, Кальницького полковника, Івана Богуна та наших великих козацьких пращурів. А також в знак нашої пошани до воїстину великої історії кальницької землі. Хочеться вірити у позитивне вирішення цієї пропозиції, яку підтримує, окрім її авторів, полкова Рада (М. Баніт), дирекція Кальницької школи (Л. Бирик), Е. Ситник (Поведич), В. Мемрук, В. Степанишин, М. Кучеренко,

О. Моторний, О. Безпалько, О. Мурман (Безпалько) та інші. Хочеться сподіватися, що свято з нагоди ювілейної дати першої писемної згадки про Кальник відбудеться (автори пропонують свою участь у його підготовці та проведенні!). Бо Кальник заслуговує на це! Бо є про що розповісти і є ким пишатися! Бо наші діти та внуки мають у нас учитися... Дай, Боже, лише здоров'я, любові та миру усім нам!

Щира подяка автора публікації Г. Казьмирчуку та М. Баніту за надану інформацію.

З повагою, Т. Моторна, краєзнавець

Motornaya T., ethnographer (Kyiv – Kalyk), brungilda@ukr.net

«Kalnik – capital of Ukraine...»

* * *

Брижицька С. А.,

кандидат історичних наук, заступник генерального директора з наукової роботи, Шевченківський національний заповідник (Україна, Канів), svitlana_brizhit@ukr.net

РЕЦЕНЗІЯ НА ЗБІРНИК ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ:

Історія Національної академії наук України. 1956–1960: Частина 1. Документи і матеріали / редкол.: О. С. Онищенко (голов. ред.) [та ін.]; упоряд.: Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко, С. В. Старовойт [та ін.]. – Київ, 2016. – 872 с.; Частина 2. Додатки / редкол.: О. С. Онищенко (голов. ред.) [та ін.]; упоряд.: Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко, С. В. Старовойт [та ін.]. – Київ, 2016. – 1064 с.

Рецензоване наукове видання «Історія Національної академії наук України. 1956–1960» – збірник документів, світлин і систематизованої наукової інформації, що розкривають історію діяльності чільної вітчизняної наукової установи. Видання входить до серії «Джерела з історії науки в Україні», до якої нині належать вже 14 книг, і є продовженням унікального проекту дослідження Архівного фонду НАН України як частини Національного архівного фонду, що здійснюється Інститутом архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Загальний обсяг видання складає майже 135 друківаних аркушів; воно має чітку, логічну структуру, складається з двох частин.

У передмові до видання висвітлено тенденції розвитку наукових досліджень на тлі соціально-політичних змін кінця 1950-х рр. У першій частині збірника подані джерела – архівні документи та фотодокументи. Структурований за хронологічним принципом значний документний масив (230 док.) представляє інформацію про науково-дослідну та науково-організаційну діяльність НАН України у 1956–1960 рр., висвітлює певні моменти академічного життя. Можна відзначити, що укладачі дотримувались принципу системного викладу матеріалів, що безумовно полегшує процес роботи з виданням. Особливу увагу привертають документи, що свідчать про початок роботи над новими на той час напрямками досліджень – у галузі

використання мінеральних і природних ресурсів УРСР, ядерної енергії в мирних цілях, радіофізики, розвитку газоенергетичної і хімічної промисловості, створення технологій порошкової металургії, напівпровідникових приладів і електронної обчислювальної техніки тощо. До представлених документів було складено 100 наукових коментарів, які деталізовано розширюють і доповнюють інформацію. Перелік опублікованих документів дозволяє легко орієнтуватись у хронології подій. Увагу дослідників приверне розділ «Фотодокументи», до якого увійшла 61 світлина колективних та індивідуальних фото вчених АН УРСР, що публікуються вперше і наочно ілюструють роботу Академії наук у цей період, наближають читача до тієї епохи.

Цінність рецензованого видання підвищують додатки, що увійшли до його другої частини. Ці ресурси – виявлені, упорядковані й більшою частиною індивідуально розроблені співробітниками Інституту архівознавства НБУВ на основі інформативного потенціалу архівних фондів, є безсумнівною заслугою укладачів і формують «енциклопедію» академічного життя того періоду. Групу додатків складають: Регести протоколів засідань Президії Академії наук УРСР (1956–1960) – значний за обсягом комплекс археографічно опрацьованої документної інформації, де викладено основний зміст 3641 постанови, що детально розкривають процеси науково-дослідної роботи АН УРСР; Список дійсних членів та членів-кореспондентів АН УРСР, обраних у 1956–1960 рр., який подає інформацію про 49 провідних вчених, обраних до складу Академії; Список наукових співробітників АН УРСР (1956–1960), що містить відомості про 3462 наукових працівників; Список видань та наукових праць співробітників АН УРСР (1956–1960) включає 2765 позицій бібліографічних відомостей про весь спектр видань, зокрема опублікованих іноземними мовами (китайською, німецькою, польською, англійською, французькою, латвійською, грузинською та ін.); Список установ, що діяли у складі АН УРСР (1956–1960), налічує 135 довідок.

Професіоналізм джерелознавців, які працюють над збірниками документів, копійність проведеної роботи стали традиційним елементом цього видання. Поданий у збірнику значний масив документів, а також оригінальні розробки авторського колективу будуть у нагоді значному колу дослідників, оскільки складають фундаментальну й авторитетну джерельну базу для подальшого вивчення і реконструкції історії багатьох установ, зокрема, й Шевченківського національного заповідника. Так, особливу зацікавленість у музейних працівників, які досліджують шевченкознавчу тематику, зокрема і в структурі АН УРСР, викликають документи про розвиток роботи з покращення роботи музеїв Т. Г. Шевченка: постанови Президії АН УРСР про затвердження підготовки видань творів Т. Г. Шевченка, розроблення окремих проблем шевченкознавства та поліпшення експозиції музеїв, постанова РМ УРСР від 14 грудня 1960 р. «Про заходи по дальшому упорядкуванню місць, зв'язаних з життям і діяльністю Т. Г. Шевченка на території Української РСР» та ін. У реєстрах протоколів засідань Президії АН УРСР зафіксовано процес виконання постанов директивних органів, висвітлено питання кадрового забезпечення, фінансування

та співпраці окремих музейних закладів, зокрема, під час проведення наукових досліджень біографії Т. Г. Шевченка, узгодження питань комплектування фондів, підготовки видань, наукових заходів тощо. У Списку наукових співробітників АН УРСР є відомості про працівників чотирьох музеїв Т. Г. Шевченка.

Таким чином видання «Історія Національної академії наук України. 1956–1960» у двох частинах, заповнюючи певну прогалину в існуючій історіографії, вводить у науковий обіг значний документальний масив, дозволяє скласти цілісне уявлення про розвиток вітчизняної академічної науки наприкінці 1950–х рр. і є сучасною джерелознавчою розробкою у галузі дослідження документальної спадщини української науки і культури.

Bryghytska S. A., Ph.D. in History, Deputy Director General in Science, Shevchenko's National Reserve (Ukraine, Kaniv), svitlana_brizhit@ukr.net

Review for the publication of documents and materials: History of the National Academy of Sciences of Ukraine. 1956–1960: Part 1. Documents and materials / Editorial Board: O. S. Onyshchenko (Ed.–in–Chief) [and others]; arrangement: L. M. Yaremenko, H. V. Indychenko, S. V. Starovoit [and others]. – Kyiv, 2016. – 872 p.; Part 2. Appendices / Editorial Board: O. S. Onyshchenko (Ed.–in–Chief) [and others]; arrangement: L. M. Yaremenko, H. V. Indychenko, S. V. Starovoit [and others]. – Kyiv, 2016. – 1064 p.

* * *